

The King's Sleep was Disturbed

1. Esther 6:1

בַּלַּיְלָהָ הַהוּא נִדְּדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים וַיִּהְיוּ נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

That night the king's sleep was shaken, and he ordered to bring the book of the records, the chronicles, and they were read before the king.

Why was the king's sleep disturbed?

2. Ibn Ezra to Esther 6:1

ויש אומרים בעבור שנדדה שנתו שמא ענוש הוא על דבר שנדר ולא הקימו וזה קרוב אלי.

There are those who say that [Achashverosh's sleep was disturbed because he was afraid] that perhaps he would be punished for a promise he had made and had not kept.

3. Malbim to Esther 6:1

ויען שכפלה בדבריה "אם מצאתי חן ואם על המלך טוב," הבין שהשאלה שתבקש הוא דבר הטוב לפני המלך בעצמו והראוי אליו מצד ישרו באשר הוא מושל עמים והוכן בחסד כסאו. ובזה עלה בלבו כי אין ספק שנתחייב לשלם איזה גמול למטיב עמו ולא שלם פעלו, וע"כ צוה להביא ספר הזכרונות.

And because she doubled her words, "If I have found favor and if this is good before the king," he understood that her request would be something good before the king himself, and appropriate for him in his justice as ruler of nations, his throne established with generosity. Therefore, it arose in his heart that without doubt, he was obligated to pay some reward to someone who had helped him, and he had not yet paid for the deed. Therefore, he instructed to bring the book of records.

4. Talmud, Megillah 15b

רַבָּא אָמַר: שְׁנַת הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ מִמָּשׁ.

נִפְלָה לִיָּה מִלְתָּא בְּדַעְתִּיהּ, אָמַר: מַאי דְקָמֵן דְּזִמְיִנְתִּיהּ אֶסְתֵּר לְהָמֵן? דְּלָמָא עֲצָה קָא שְׁקָלִי עִילּוּיָה דִּהְהוּא גִבְרָא לְמַקְטִילִיה. הִדְר אָמַר: אִי הָכִי, לֹא הָוֵה גִבְרָא דְרַחֲמִים לִי דִּהְהוּא מוֹדֵעַ לִי? הִדְר אָמַר: דְּלָמָא אִיכָא אִינִישׁ דְּעֵבֵד בִּי טִיבוּתָא וְלֹא פִרְעִיתִיהּ, מִשּׁוּם הָכִי מִימְנָעִי אִינִישִׁי וְלֹא מְגַלּוּ לִי, מִיָּד: "וַיֹּאמֶר לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים".

Rava said: Literally, the sleep of King Achashverosh.

A thought fell into his mind. He said, "What is this, that Esther invited Haman? Perhaps they are taking counsel against 'that man' [a euphemism for himself], to kill him!" Then he said, "If so, isn't there anyone who likes me, who will tell me?" Then he said, "Perhaps there is someone who helped me and I did not pay him back, and so people refrain from revealing this to me?" Immediately, "And he said to bring the book of records, the chronicles."

5. Rashi to Esther 6:1

גַּם הָיָה. וַיֵּשׁ אֲדָמִים שָׁם אֶת לְבוּ עַל שְׁזִמְנָה אֶסְתֵּר אֶת הָמָן; שְׁמָא נִתְּנָה עֵינֶיהָ בּוֹ, וַיַּהֲרִגְהוּ.

It was a miracle. And some [Rabbis] say that he took to heart that Esther had invited Haman; [thinking] perhaps she had set eyes upon him, and he [Haman] would assassinate him.

6. Talmud, Megillah 15b

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם: נִדְּדָה שְׁנַת מְלָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם.

וְרַבְּנָן אָמְרִי: נִדְּדּוּ עֲלִיוֹנִים, נִדְּדּוּ תַּחְתּוֹנִים (רש"י: שֶׁהָיוּ מַלְאָכִים מְבַהִילִים אוֹתוֹ כֹּל הַלַּיְלָה, וְאָמְרוּ לוֹ: כְּפוּי טוֹבָה, שְׁלֵם טוֹבָה לְמִי שֶׁעָשָׂה...).

Rabbi Tanchum said: The sleep of the King of the universe was disturbed.

The Sages said: The upper realms were disturbed, the lower realms were disturbed (Rashi: The *malachim* frightened him all night, saying to him: Ingrate! Reward the one who did this...)

7. Maharal, Or Chadash to Esther 6:1

"הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל..." כאשר הגיע הדבר הזה שהוא אבוד ישראל חס ושלום, ודבר זה נוגע אל השם יתברך, לכך נדדה שנת המלך, כי על השם יתברך שם "עילה" מצד ישראל שהם העלול.

Behold, *The Guardian of Israel neither slumbers nor sleeps* (Tehillim 121:4)... when the degree of annihilation hovered above the Jewish people ח"ו, which is a matter that is relevant to Hashem, the "sleep" of the King of the universe was disturbed...

8. Esther 6:2-6

(ב) וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש שני סריסי המלך משמרי הסף אשר בקשו לשלח יד במלך אחשורוש: (ג) ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה ויאמרו נערי המלך משרתיו לא נעשה עמו דבר: (ד) ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו: (ה) ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר המלך יבוא: (ו) ויבוא המן ויאמר לו המלך מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו ויאמר המן בלבבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני.

And it was found written that Mordechai had reported about Bigthana and Teresh, two chamberlains of the king, of the guards of the threshold, who had sought to lay a hand on King Achashverosh. And the king said, "What honor and greatness was done to Mordechai on that account?" And the king's servants who minister before him said, "Nothing was done for him." And the king said, "Who is in the court?" And Haman had come to the outside court of the king's house, to petition the king to hang Mordechai on the gallows that he had prepared for him. And the king's servants said to him, "Behold Haman is standing in the court." And the king said, "Let him enter." And Haman entered, and the king said to him, "What should be done to a man whom the king wishes to honor?" And Haman said to himself, "Whom would the king wish to honor more than me?"

A trap for Haman

9. Malbim to Esther 6:6

אחשורוש ידע שהמן יטעה שאליו הדברים נוגעים, ורצה בזה כדי שהיקר שיבקש המן לעצמו יעשה למרדכי אחר שבאמת אין היקר מגיע להמן רק למרדכי, ומטעם זה לא שאל לו מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו וגדולתו, כי אז יבין המן שלא עליו חשב המלך, כי הוא כבר הגיע לתכלית הגדולה שהגדילו מכל השרים, ולכן לא אמר רק ביקרו...

Achashverosh knew that Haman would incorrectly think that his words were about him, and [Achashverosh] wanted that the honor Haman sought for himself, he should do for Mordechai since, in truth, the honor should not go to Haman, but to Mordechai. Therefore he did not ask Haman what he should do for the one whom the king would want to give *yakar* and *gedulah*, for then Haman would have known that the king was not thinking about him, as he had already reached the height of *gedulah*, as [Achashverosh] had elevated him above all of the nobles. Therefore, he only said, "For his *yakar*"...

10. Esther 6:7-10

(ז) ויאמר המן אל המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו: (ח) יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן קתר מלכות בראשו: (ט) ונתון הלבוש והסוס על יד איש משמרי המלך הפרתמים והלבישו את האיש אשר המלך חפץ ביקרו והרכיבו על הסוס ברחוב העיר וקראו לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: (י) ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אל תפיל דבר מפל אשר דברת.

And Haman said to the King, "A man whom the king wishes to honor: Let them bring the royal apparel that the king wore and the horse that the king rode upon, and the royal crown should be placed on his head. And let the royal apparel and the horse be delivered into the hand of one of the king's most noble princes and let them dress the man whom the king wishes to honor, and let them parade him on the horse in the city square and announce before him, 'So shall be done to the man whom the king wishes to honor!'" And the king said to Haman, "**Hurry**, take the raiment and the horse as you have spoken and do so to Mordechai the Jew, who sits in the king's gate; let nothing fail of all that you have spoken."

11. Malbim to Esther 6:10-11

המלך שראה שגדולת המן הוא שלא במשפט, ובאמת למרדכי יאות הכבוד הזה, וראה עד היכן הגיע גאותו... לכן אמר בחמתו שימהר לעשות כן למרדכי, כי אליו מגיע הכבוד הזה, וגם מגיע לו שיעשה לו זאת ע"י המן עצמו אחר שהוא לקח גדולתו בערמה ראוי שירויץ לפניו כעבד. The king saw that the ascent to greatness of Haman was unjustified, and that Mordechai truly deserved it, and he saw how far [Haman's] arrogance went... And therefore he declared, wrathfully, to hurry to do this for Mordechai, who deserved this honor. Also, he deserved that this should be done by Haman himself, since he had taken [Mordechai's] greatness with trickery, so he should run before him as a slave.

Why is everyone in a hurry?!

12. Esther 6:11-12

(יא) וַיִּקַּח הָמָן אֶת הַלְבוּשׁ וְאֶת הַסּוּס וַיַּלְבִּשׁ אֶת מָרְדֳּכָי וַיַּרְכִּיבֵהוּ בָרָחוֹב הָעִיר וַיִּקְרָא לְפָנָיו כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ: (יב) וַיָּשָׁב מָרְדֳּכָי אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהָמָן נִדְחָף אֶל בֵּיתוֹ וְכָל וְכָפּוֹי רָאָשׁ.

And Haman took the royal apparel and the horse, and he dressed Mordechai and paraded him in the city square and announced before him, "So shall be done to the man whom the king wishes to honor!" Mordechai returned to the king's gate; but Haman **hurried** home, despondent and with his head covered.

13. Maharal, Or Chadash to Esther 6:12

"והמן נדחף אל ביתו" - פירוש, שהיו הרבה בני אדם שם, שהיה לו דבר זה לחרפה ולבזוי, ולכן נדחף המן לביתו במהירות היותר. ובא להגיד גם כן שהיה כל זה נעשה במהירות, שהיה נדחף לביתו.

Many people were waiting to greet Haman upon his return from the parade through the city streets; they did not realize that he was the one leading the horse. Haman **hurried** home because he was so humiliated.

14. Rabbi Shlomo Alkabetz, Manos HaLevi

Usually, when Haman returned home, people cleared the way for him, and he would pass among them unimpeded. When he returned home from his humiliating ordeal, however, the people no longer accorded him honor, and Haman had to make his way through the crowds on his own, without any outside assistance.

15. Esther 6:14

עוֹדִם מְדַבְּרִים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיָּבִיאוּ אֶת הָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה אֶסְתֵּר

While they were still talking with him, the king's chamberlains arrived, and they **hurried** to bring Haman to the banquet which Esther had prepared.

16. Malbim to Esther 6:14

עוֹדִם, גם זה היה בהשגחה שהסריסים באו באמצע הויכוח ושמעו את הנדבר ביניהם שהמן אמר שרוצה עוד להשתדל אצל המלך לתלותו, והם יעצוהו בל ילחם עמו, ומזה ידע חרבונה שהיה אחד מן הסריסים האלה שעשה המן את העץ.

This was also through Divine Providence that the king's chamberlains arrived to bring Haman to Esther's feast in the middle of Haman's discussion with his advisors regarding how to deal with Mordechai. Charvonah, one of the king's chamberlains, heard the discussion and learned of Haman's plans, which enabled him to later inform the king that Haman had prepared a gallows for Mordechai (7:9).

17. Maharal, Or Chadash to Esther 6:14

שכל הנהגת העולם הוא בזמן, אבל דבר שהוא מן השם יתברך, כאשר התחיל לצאת אל הפעל, יוצא במהירות היותר.

Regular events take a regular amount of time, but events that are orchestrated through special Heavenly intervention are accelerated, and do not proceed at a normal human pace.